

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.003.03.2019

Stanisława Aldona Łoś
Pomorski Wojewódzki Inspektor Jakości Handlowej
Artykułów Rolno-Spożywczych
Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej
Artykułów Rolno-Spożywczych w Gdańsku
ul. Polska 15, 81-969 Gdynia

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/084 Bezpieczeństwo żywności

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku
ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk
T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05
lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Gdańsku (dalej: WIJHARS)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Stanisława Aldona Łoś, Pomorski Wojewódzki Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej: Pomorski Wojewódzki Inspektor)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ul style="list-style-type: none">– Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności.– Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i jakości konsumowanej żywności.– Skuteczność systemu bezpieczeństwa i jakości żywności.– Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2018
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Katarzyna Juchniewicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/28/2019 z 21.01.2019 r.

(akta kontroli str.1)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489(dalej: ustawa o NIK).

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że w okresie objętym kontrolą Pomorski Wojewódzki Inspektor zapewnił warunki organizacyjno-prawne do rzetelnego sprawowania nadzoru nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie, w tym w aspektach związanych z bezpieczeństwem artykułów rolno-spożywczych. Do zadań realizowanych przez WIJHARS należało głównie: wykonywanie kontroli planowych i doraźnych artykułów rolno-spożywczych, w tym wywożonych za granicę i przywożonych z zagranicy, w zakresie jakości handlowej oraz warunków składowania i transportu. Zakres przedmiotowy prowadzonych kontroli jakości handlowej określony był w rocznych i kwartalnych wytycznych oraz programach kontroli opracowanych i zatwierdzanych przez Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej: Głównego Inspektora JHARS). Pracownikom realizującym zadania kontrolne zapewniono dostęp do szkoleń specjalistycznych, w tym związanych z zadaniami wykonywanymi na danym stanowisku. Inspektorzy WIJHARS w trakcie kontroli podejmowali prawidłowe działania w celu realizacji założeń określonych w planach i programach kontroli. W latach 2017-2018 WIJHARS zrealizował przyjętą w budżecie zadaniowym ogólną liczbę kontroli w wymiarze wyższym niż planowano, odpowiednio o 354 kontrole w 2017 r. i 944 kontrole w 2018 r. Liczba kontroli w zakresie jakości handlowej wzrosła z 7 089 w 2017 r. do 7 897 w 2018 r. Liczba próbek pobranych przez WIJHARS w ramach kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (poddanych badaniom organoleptycznym oraz fizykochemicznym) wzrosła ze 175 w 2017 r. do 217 w 2018 r. Nie w pełni zrealizowano zadania objęte pomiarem w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania Jakością od 2018 r., tj. skontrolowano mniejszą liczbę podmiotów oraz pobrano mniejszą liczbę próbek niż wartości przyjęte w programach kontroli. Niższy stopień realizacji zadań był wynikiem dodatkowych zadań realizowanych przez WIJHARS. W okresie objętym kontrolą Pomorski Wojewódzki Inspektor wydał 40 decyzji zakazujących wprowadzania do obrotu artykułów rolno-spożywczych niespełniających wymagań w zakresie jakości handlowej oraz 62 decyzje wymierzające kary pieniężne, na kwotę 259,4 tys. zł, za wprowadzanie do obrotu artykułów rolno-spożywczych nieodpowiadających wymaganiom jakości handlowej. W ramach współpracy z Inspekcją Handlową (dalej: IH), obejmującej wymianę informacji, WIJHARS przekazał w okresie 2017-2018 odpowiednio 24 i 12 informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach w ramach kontroli artykułów rolno-spożywczych. W latach 2017-2018 do WIJHARS nie wpływały skargi związane z działalnością jednostki. Objęte badaniem wnioski konsumenckie, wskazujące na nieodpowiednią jakość handlową artykułów rolno-spożywczych, rozpatrzono rzetelnie i zgodnie z właściwością. WIJHARS prowadził działalność informacyjną m.in. poprzez: publikację wyników kontroli żywności na stronie internetowej, udostępnianie i aktualizację informacji dla przedsiębiorców, publikacje w mediach oraz udział pracowników w konferencjach i seminariach naukowych. Pracownicy WIJHARS uczestniczyli w szkoleniach, konferencjach i seminariach naukowych prowadzonych przez inne instytucje jako wykładowcy i prelegenci. Tematyka prezentacji przedstawianych przez pracowników WIJHARS obejmowała przede wszystkim zagadnienia jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych. Prowadzono także szkolenia dla rzeczoznawców pobierających próbki artykułów rolno-spożywczych. Decyzje dotyczące zafałszowań artykułów rolno-spożywczych wydane na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 oraz art. 40a ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych³ (dalej: "ustawa o jhars") publikowano na stronie Głównego Inspektoratu JHARS. W związku z otrzymanymi w systemie AAC⁴ powiadomieniami przeprowadzono kontrole w pięciu podmiotach gospodarczych, wprowadzających do obrotu kwestionowane artykuły.

WIJHARS nie podejmował działań nakierowanych na ograniczanie presji marketingowej produktów niezalecanych do nadmiernego spożycia, kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży, jednakże przedmiotem sprawdzenia prawdziwości i rzetelności informacji przekazywanych konsumentowi końcowemu były m.in. zawarte w oznakowaniu artykułów rolno-spożywczych deklaracje producentów kierowane w szczególności do tej grupy konsumentów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności

Opis stanu faktycznego

1.1 Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o jhars do zadań Inspekcji JHARS należał m.in. nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych, a w tym w szczególności kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie. Pomorski Wojewódzki Inspektor określił organizację wewnętrzną, zadania komórek organizacyjnych oraz tryb i zasady kierowania pracą Inspektoratu w Regulaminie Organizacyjnym WIJHARS, zatwierdzonym przez Wojewodę Pomorskiego⁶. Do zakresu działania Wydziału Kontroli WIJHARS przypisano m.in.:

- dokonywanie oceny jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych;
- przeprowadzanie kontroli planowych i pozaplanowych artykułów rolno-spożywczych, w tym wywożonych za granicę i przywożonych z zagranicy w zakresie jakości handlowej oraz warunków składowania i transportu;
- nadzór w zakresie jakości handlowej określonej przepisami Unii Europejskiej odnoszącymi się do mięsa drobiowego, jaj, tusz wieprzowych, tusz wołowych, tusz innych zwierząt, mięsa pochodzącego z bydła w wieku do 12 miesięcy⁷;
- wydawanie świadectw potwierdzających pochodzenie mięsa wołowego z dorosłych osobników męskich, uprawniających do otrzymania refundacji wywozowych, specjalnych refundacji eksportowych w sektorze wołowiny i cielęciny;
- kontrolę artykułów rolno-spożywczych posiadających zarejestrowane, na podstawie odrębnych przepisów, chronione nazwy pochodzenia, chronione oznaczenia geograficzne albo nazwy specyficznego charakteru;

³ Dz. U. z 2018 r. poz. 2164, ze zm.

⁴ Administrative Assistance and Cooperation. System równoległy do RASFF, odpowiedzialny za bezpieczeństwo ekonomiczne mieszkańców UE, mający za zadanie przeciwdziałać fałszowaniu żywności oraz koordynować współpracę państw członkowskich w tym obszarze. Z założenia system AAC ma pozwalać na szybkie udzielanie informacji, podejmowanie działań lub pomoc administracyjną (urzędową), niezbędną do identyfikacji oraz rozwiązania problemu.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ W okresie objętym kontrolą obowiązywało Zarządzenie Nr 1/2012 Pomorskiego Wojewódzkiego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Wojewódzkiego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni (Regulamin został zatwierdzony przez Wojewodę Pomorskiego 5 lipca 2012 r.) oraz Zarządzenie Nr 5/2018 PWIJHARS z dnia 17 maja 2018 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Wojewódzkiego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Gdańsku (Regulamin został zatwierdzony przez Wojewodę Pomorskiego 28 maja 2018 r.).

⁷ Zapis wprowadzony do Regulaminu organizacyjnego Zarządzeniem Nr 5/2018 Pomorskiego Wojewódzkiego Inspektora JHARS z dnia 17 maja 2018 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego.

- prowadzenie spraw związanych z eksportem artykułów rolno-spożywczych, w tym wydawanie dokumentów potwierdzających zgłoszenie zamiaru objęcia artykułów procedurą wywozu;
- kontrole prawidłowości przekazywania informacji rynkowych;
- czynności sprawdzające u producentów w rolnictwie ekologicznym w ramach nadzoru nad jednostkami certyfikującymi;
- opracowywanie projektów planów pracy WIJHARS w zakresie realizacji zadań ustawowych Inspekcji.

W okresie objętym kontrolą zadania Wydziału Kontroli WIJHARS realizowane były przez 13 pracowników w 2017 roku oraz przez 14 pracowników w 2018 roku. Pisemne zakresy ich zadań i obowiązków obejmowały m.in. przeprowadzanie kontroli artykułów rolno-spożywczych, dokonywanie oceny ich jakości handlowej oraz obiektywne i rzetelne dokonywanie ustaleń kontroli.

Wszyscy Pracownicy Wydziału Kontroli posiadali wyższe wykształcenie⁸, w kierunkach zgodnych z zakresem wykonywanych czynności⁹. Średni staż pracy w WIJHARS wynosił 13 lat, dziesięć osób legitymowało się stażem od 12 do 35 lat pracy, cztery osoby od 2 do 7 lat pracy, dwie osoby rozpoczęły pracę w 2018 r.

(akta kontroli str.7-27, 242-261, 262, 192-215,217-242, 266-296)

1.2 Pracownicy Wydziału Kontroli uczestniczyli w okresie 2017-2018 w 24 szkoleniach z zakresu jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych. Zapewniono równy dostęp do szkoleń – w 8 szkoleniach w 2017 roku uczestniczyło 11 osób spośród 13 wykonujących czynności kontrolne, w 16 szkoleniach w 2018 roku uczestniczyło 13 osób spośród 14 wykonujących czynności kontrolne. Tematyka szkoleń obejmowała m.in.: zagadnienia dot. wartości odżywczej, prawidłowe prowadzenie nadzoru nad wyposażeniem kontrolno-pomiarowym, ocenę organoleptyczną ziaren zbóż i ich przetworów, nasion roślin oleistych, herbaty, herbatek i kawy, ziół i przypraw¹⁰; szkolenia z zakresu rolnictwa ekologicznego, kontroli świeżych owoców i warzyw (międzynarodowe w Holandii oraz Słowacji); jakość handlową ziemniaków; pobieranie próbek artykułów rolno-spożywczych; jakość handlową świeżych owoców i warzyw; uruchamianie i prowadzenie działalności w zakresie rolniczego handlu detalicznego. Pracownicy uczestniczyli również w szkoleniach: ujednocających w zakresie klasyfikacji tusz wołowych w systemie EUROP¹¹, ujednocających w zakresie klasyfikacji tusz wieprzowych w systemie EUROP¹², w zakresie systemu TRACES¹³, oraz związanych z kontrolą w systemie ochrony produktów posiadających zarejestrowane nazwy jako Chronione Nazwy Pochodzenia (ChNP)¹⁴, Chronione Oznaczenia Geograficzne (ChOG)¹⁵ i Gwarantowane Tradycyjne Specjalności (GTS)¹⁶.

(akta kontroli str. 192-215, 217-242, 244-261)

1.3 Podstawowe kierunki i przedmiot działań kontrolnych na dany rok wyznaczane były przez Głównego Inspektora JHARS w rocznych ramowych planach kontroli Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Zakres realizowanych przez WIJHARS kontroli był zgodny z programami kontroli dla poszczególnych tematów kontroli i poszczególnych grup asortymentowych artykułów

⁸ 15 osób posiadało tytuł mgr inż., 1 osoba tytuł inż.

⁹ Cztery osoby ukończyły technologię żywności, trzy towaroznawstwo, trzy zootechnikę, dwie rolnictwo, oraz po jednej osobie technologię mięsa, technologię produktów roślinnych, ochronę środowiska oraz biotechnologię.

¹⁰ Cztery edycje w 2017 roku.

¹¹ Trzy edycje w 2017 i dwie edycje w 2018 r.

¹² Szkolenia w 2017 i 2018 roku.

¹³ TRACES (TRAdE Control and Expert System) - informatyczny systemem kontroli i powiadamiania o przemieszczeniach zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego przez terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej.

¹⁴ Szkolenia w 2017 i 2018 roku.

¹⁵ Szkolenia w 2017 i 2018 roku.

¹⁶ Jw.

rolno-spożywczych, wskazanych do realizacji w wytycznych kwartalnych przekazywanych przez Głównego Inspektora JHARS. W kwartalnych planach pracy WIJHARS wskazywano tematy kontroli planowych (zgodnych z wytycznymi kwartalnymi do planu), liczbę podmiotów gospodarczych planowanych do skontrolowania, asortyment, liczbę próbek do badań laboratoryjnych i liczbę inspektorów WIJHARS do przeprowadzenia tych kontroli. Roczne ramowe plany kontroli opracowywane były m.in. w oparciu o analizę ryzyka w części dotyczącej jakości handlowej dokonywanej przez GIJAHS. Analiza ryzyka na poziomie WIJHARS była wykorzystywana przy doborze jednostek do kontroli. Ocena stopnia ryzyka dla kontroli na rynku wewnętrznym jak i zewnętrznym¹⁷ w latach 2017-2018 nie była zmieniana w zakresie wag nadanych poszczególnym ryzykom.

Podczas planowania i organizacji kontroli w WIJHARS stosowano instrukcję BKJ-01-IR-01 „Organizacja, planowanie oraz szczegółowe zasady i tryb postępowania przy wykonywaniu kontroli i oceny jakości handlowej przez pracowników Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych” (dalej: instrukcja BKJ-01-IR-01). Kwartalne plany pracy WIJHARS zatwierdzone przez Pomorskiego Wojewódzkiego Inspektora przesyłane były do Głównego Inspektora JHARS w terminie do 20-go dnia miesiąca poprzedzającego kwartał. WIJHARS nie był zobowiązany do sporządzania zbiorczych sprawozdań z kwartalnych planów pracy (sporządzano sprawozdania z realizacji poszczególnych tematów kontroli).

(akta kontroli str.: 28-191, 246-261,494-541)

1.4 Tryb planowania i zasady postępowania podczas wykonywania kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w obrocie krajowym oraz wywożonych lub przywożonych z zagranicy uregulowano w przywołanej powyżej instrukcji BKJ-01-IR-01. Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że kontrole planowe jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz kontrole doraźne zlecone przez Głównego Inspektora JHARS wykonywane są na podstawie wytycznych wskazanych w programach kontroli opracowywanych przez Główny Inspektorat JHARS. Kontrole doraźne zarządzane przez Pomorskiego Wojewódzkiego Inspektora bądź Wojewodę, wykonywane są na podstawie wytycznych wskazanych w programach kontroli opracowanych przez WIJHARS we własnym zakresie, które są zatwierdzane przez Pomorskiego Wojewódzkiego Inspektora.

W latach 2017-2018 przeprowadzono dwie kontrole doraźne zlecone przez Pomorskiego Wojewódzkiego Inspektora, w oparciu o programy kontroli opracowane przez WIJHARS, w których zawarto wytyczne dla kontroli jakości handlowej wyrobów ciastkarskich i kontroli jakości handlowej przetworów rybnych, uwzględniające rodzaj kontrolowanej żywności i możliwości analityczne laboratoriów.

Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że ustalając częstotliwość kontroli zakładów identyfikowane są obszary, w których występuje największe prawdopodobieństwo naruszenia przepisów w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych. Analiza ryzyka przeprowadzana jest w oparciu o Zintegrowany System Informatyczny z uwzględnieniem:

- rodzaju produkowanego przez dany podmiot asortymentu (w odniesieniu do założeń programu kontroli),
- wielkości podmiotu i terminu prowadzonych w nim poprzednich kontroli,
- nieprawidłowości stwierdzonych w danym podmiocie w trakcie poprzednich kontroli,

¹⁷ Generowana przez Zintegrowany System Informatyczny.

– informacji o nieprawidłowościach, przekazanych przez inne jednostki kontrolne bądź skarg i wniosków konsumenckich.

Ponadto, WIJHARS prowadził rejestry zawierające zestawienie kontroli wynikowych, rejestry informacji o nieprawidłowościach nadesłanych przez inne inspekcje, rejestry skarg i wniosków konsumenckich, którymi posiłkuje się przy typowaniu zakładów do kontroli.

(akta kontroli str. 242-261, 578-611)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Pomorski Wojewódzki Inspektor zapewniła warunki organizacyjno-prawne do rzetelnego sprawowania nadzoru nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie, w tym w aspekcie bezpieczeństwa artykułów rolno-spożywczych. Zakres przedmiotowy kontroli prowadzonych przez WIJHARS określony był w rocznych i kwartalnych wytycznych oraz w programach kontroli opracowanych i zatwierdzanych przez Głównego Inspektora JHARS. Pracownikom realizującym zadania kontrolne zapewniono dostęp do szkoleń specjalistycznych, w tym związanych z zadaniami wykonywanymi na danym stanowisku. Inspektorzy WIJHARS w trakcie kontroli podejmowali prawidłowe działania w celu realizacji założeń określonych w planach i programach kontroli.

OBSZAR

2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i jakości konsumowanej żywności

Opis stanu
faktycznego

2.1 WIJHARS przeprowadził w 2017 roku 7 154 kontrole, w tym 7 089 kontroli dotyczących jakości handlowej (z tego 6 540 kontroli granicznych) oraz 65 kontroli dotyczących innych zagadnień¹⁸. W 2018 roku przeprowadzono 7 944 kontrole, w tym 7 897 kontroli dotyczących jakości handlowej (z tego 7 546 kontroli granicznych) oraz 47 kontroli innych zagadnień¹⁹. W okresie 2017-2018 pobrano do badań laboratoryjnych odpowiednio:

– w 2017 roku 175 próbek, w tym 130 w ramach kontroli prowadzonych na rynku wewnętrznym (nieprawidłowości stwierdzono w 21 próbkach) oraz 45 w ramach kontroli granicznych (nieprawidłowości stwierdzono w 15 próbkach);

– w 2018 roku 217 próbek, w tym 133 w ramach kontroli prowadzonych na rynku wewnętrznym (nieprawidłowości stwierdzono w 12 próbkach) oraz 84 w ramach kontroli granicznych (nieprawidłowości stwierdzono w 14 próbkach).

Pobierane próbki poddawano badaniom organoleptycznym (ocenie podlegały cechy takie jak: wygląd, barwa, konsystencja, zapach, smak, postać, objawy zdeformowania, objawy zapleśnienia, klarowność, obecność szkodników, skuteczność sterylizacji) oraz badaniom fizykochemicznym. Badania fizykochemiczne obejmowały, w zależności od rodzaju produktu m.in.:

– w grupie wyrobów cukierniczych²⁰ zawartość kwasu benzoesowego, kwasu sorbowego, zawartość suchej masy, zawartość cukrów redukujących kwasowość;

¹⁸ Kontrole wprowadzania do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, kontrole prawidłowości przekazywania danych rynkowych dotyczących cen wołowy, kontroli chowu i tuczu gęsi, kontrole dotyczące rolnictwa ekologicznego, ocenę jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, kontrole warunków transportu artykułów rolno-spożywczych, kontrole ex-post.

¹⁹ Jw.

²⁰ Badaniem w grupie wyrobów cukierniczych objęto; w 2018 roku 2 partie cukierków pudrowych, 2 partie żelek.

- w grupie przetworów mięsnych²¹ zawartość wody, tłuszczu, białka, skrobi, obecność MOM²², azotynów, fosforu dodanego, karagenów, DNA identyfikowanego surowca mięsnego, zawartość kwasu glutaminowego, zawartość kwasu sorbowego/sorbinianów, obecność białka sojowego, zawartość barwników, szczelność i trwałość;
- w grupie przetworów zbożowych²³ wilgotność, przesiew przez sита, kwasowość, zawartość zanieczyszczeń, obecność szkodników, zawartość popiołu, ilość glutenu, rozpląwalność glutenu, liczbę opadania²⁴, w przypadku kasz stopień rozdrobnienia, zawartość ziaren niewłaściwej jakości. W przypadku ryżu²⁵ obecność pozostałości niedozwolonych w rolnictwie ekologicznym środków ochrony roślin, zanieczyszczenia, ilość ziaren uszkodzonych, wady ziaren;
- w grupie przetworów owocowo-warzywnych²⁶ zawartość kwasu sorbowego, sorbinianów, kwasu benzoesowego/benzoesanów, zawartość barwników, kwasowość, pH, zanieczyszczenia, zawartość ekstraktu, zawartość dwutlenku siarki, cukrów, sacharozy, masę netto, masę po odcieku, zawartość soli, zanieczyszczeń, szczelność i trwałość, w przypadku soków owocowych²⁷ również zawartość popiołu, fosforu, kwasu cytrynowego, siarczanów, proliny, kwasu jabłkowego, pektyny, sacharozy, glukozy, fruktozy, sorbitolu, potasu, ekstrakt bezcukrowy oraz gęstość. W przypadku warzyw także zawartość ziaren lub warzyw z wadami;
- w grupie owoców suszonych²⁸, zawartość owoców z wadami, zawartość wody, obecność SO₂, obecność pozostałości niedozwolonych w rolnictwie ekologicznym środków ochrony roślin. W przypadku orzechów ziemnych²⁹, kawy³⁰, siemienia lnianego³¹ badanie obejmowało zanieczyszczenia, uszkodzenia i wady ziaren;
- w grupie kaw rozpuszczalnych³² ilość kofeiny, obecność pozostałości niedozwolonych w rolnictwie ekologicznym środków ochrony roślin;
- w grupie owoców w syropie³³ oraz warzyw w zalewie³⁴ – masę po odcieku;
- w grupie przetworów rybnych³⁵ zawartość tłuszczu, białka, soli, wody cukru, popiołu, skrobi, zawartość wielofosforanów, histaminy, tłuszczu, białka, obecność białek sarkoplazmatycznych identyfikowanego gatunku ryby, obecność DNA identyfikowanego gatunku ryby, masa netto, masa netto ryby, udział składników stałych w zalewie, kwasowość, pH. W przypadku konserw rybnych³⁶ masę netto,

²¹ Badaniem w grupie przetworów mięsnych objęto: w 2017 r. 3 partie kielbasy homogenizowanej, 1 partię kielbasy rozdrobnionej, 4 partie kielbasy średnio rozdrobnionej, 2 partie kielbasy grubo rozdrobnionej 5 partii mięsa wieprzowego, 2 partie przetworów typu kebab, 9 partii mięsa drobiowego; w 2018 r. 11 partii mięsa drobiowego, 6 partii wędzonek wieprzowych, 2 partie kielbasy wieprzowej, 1 partię kielbasy homogenizowanej, 3 partie kielbasy rozdrobnionej, 9 partii kielbasy średnio rozdrobnionej, 2 partie produktów blokowych.

²² MOM – mięso oddzielone mechanicznie.

²³ Badaniem w grupie przetworów zbożowych objęto: w 2017 r. 8 partii kaszy, 2 partie płatków zbożowych; w 2018 r. 6 partii mąki (w tym mąka orkiszowa), 3 partie kaszy.

²⁴ Liczba opadania zbóż i przetworów jest miernikiem poziomu enzymów amylolitycznych, który w ziarnach prawidłowo dojrziałych i zebranych w suchych warunkach występuje w niewielkich ilościach. Zawartość enzymów amylolitycznych wpływa bezpośrednio na proces wypieku pieczywa.

²⁵ Badaniem objęto w 2017 r. 6 partii ryżu, w 2018 r. 3 partie ryżu, w tym 2 ryżu ekologicznego.

²⁶ Badaniem w grupie przetworów owocowo-warzywnych objęto: w 2017 r. 9 partii konserw warzywnych, 4 partie nasion strączkowych, 2 partie warzyw mrożonych; w 2018 r. 19 partii przetworów owocowych (dżemy, konfitury, powidła i marmolady) i 5 partii przetworów warzywnych oraz 1 partię owoców (morele) objętą wyłącznie badaniem na tożsamość.

²⁷ Badaniem objęto: w 2017 r. 3 partie soków owocowych; w 2018 r. 1 partię soku jabłkowego tłoczonego.

²⁸ Badaniem objęto w 2017 r. 9 partii owoców suszonych i orzechów, 1 partię chipsów bananowych, w 2018 r. 5 partii rodzynek (w tym 1 rodzynek ekologiczny), 1 partię śliwek.

²⁹ Badaniem w 2018 r. objęto 1 partię orzechów.

³⁰ Badaniem w 2018 r. objęto 3 partie kawy.

³¹ Badaniem objęto w 2017 r. 1 partię siemienia lnianego; w 2018 r. 1 partię siemienia lnianego.

³² Badaniem objęto w 2017 r. 2 partie kawy (w tym 1 ekologiczną); w 2018 r. objęto 5 partii kawy (w tym 2 ekologiczne).

³³ Badaniem objęto w 2017 r. 6 partii ananasów; w 2018 r. 1 partię gruszek oraz 13 partii ananasów.

³⁴ Badaniem objęto w 2017 r. 2 partie komiszonów w zalewie; w 2018 r. 1 partię papryki w zalewie, 2 partie oliwek w zalewie, 5 partii kolb kukurydzy.

³⁵ Badaniem w grupie przetworów rybnych objęto: w 2017 r. 3 partie ryb mrożonych, 4 partie ryb wędzonych, 7 partii marynat rybnych, 25 partii konserw rybnych oraz 1 partię ryb bez skóry wyłącznie na ilość ryb netto i 1 partię ryb mrożonych wyłącznie na zawartość glazury.; w 2018 r. 8 partii ryb mrożonych, 9 partii marynat rybnych, 8 partii konserw, 1 wyrób garmażeryjny rybny.

³⁶ Badaniem w 2018 r. objęto 10 partii tuńczyka i 7 partii sardynek.

masę po odcieku, obecność tuńczyka rozdrobnionego w strzępach, zawartość kawałków tuńczyka płatków, rodzaj zalewy, udział warstwy wodnej;

– w grupie napojów spirytusowych³⁷ zawartość alkoholu etylowego, alkoholu metylowego, aldehydu metylowego, aldehydu octowego, zawartość estrów, zawartość suchej pozostałości po odparowaniu cukrów redukujących, zawartość cukrów redukujących po inwersji, kwasowość, zawartość furfuralu i cyjanowodoru, w tym w przypadku piwa³⁸ również zawartość ekstraktu rzeczywistego i ekstraktu brzezki podstawowej, kwasowość ogólną, pH, zawartość CO₂, skuteczność pasteryzacji, pienistość, ekstrakt pozorny. W przypadku fermentowanych napojów winiarskich³⁹ zawartość substancji słodzących, zawartość alkoholu etylowego, zawartość cukrów redukujących, kwasowość, zawartość popiołu, dwutlenku siarki, ekstraktu. W przypadku win⁴⁰ zawartość alkoholu etylowego, zawartość cukrów redukujących i dwutlenku siarki;

– w grupie napojów bezalkoholowych⁴¹ obecność substancji konserwujących, obecność barwników, obecność substancji słodzących;

– w grupie herbat⁴² włókno;

– w grupie przetworów mlecznych⁴³ obecność tłuszczów obcych, zawartość wody, tłuszczu, suchej masy, soli, popiołu, białka, laktozy, mleka krowiego, owczego, koziego, kwasowość tłuszczu, pH, liczbę nadtlenkową, obecność białka sojowego, liczbę charakterystycznych drobnoustrojów, liczbę pleśni i drożdży, masę netto, masę sera, masę zalewy, skuteczność pasteryzacji;

– w grupie wyrobów garmażeryjnych⁴⁴ obecność MOM, zawartość nadzienia/farszu, DNA identyfikowanego gatunku surowca mięsnego, zawartość kwasu glutaminowego, zawartość/obecność substancji konserwujących (kwasu sorbowego/sorbinianów), zawartość wody, tłuszczu, kwasowość ogólna, obecność białka sojowego;

– w miodach⁴⁵ zawartość wody, substancji nierozpuszczalnych w wodzie, glukozy, fruktozy, sacharozy, zawartość 5-hydroksymetylofurfuralu (HMF), udział pyłku przewodniego, udział pyłków, przewodność elektryczną właściwą, zawartość wolnych kwasów, pH, liczbę disatazową⁴⁶, obecność dekstryn, obecność rozkruszków;

– w cukrze kokosowym⁴⁷ obecność pozostałości niedozwolonych w rolnictwie ekologicznym;

– w olejach roślinnych⁴⁸ liczbę kwasową, liczbę nadtlenkową, liczbę jodową, zawartość kwasów tłuszczowych;

– w przyprawach ziołowych⁴⁹ zawartość wody, tożsamość, zawartość olejków eterycznych, popiołu ogólnego, zanieczyszczeń, domieszek, obecność szkodników;

³⁷ Badaniami w grupie wyrobów spirytusowych objęto w 2018 roku: 4 wódki, 2 wódki smakowe oraz 3 wódki których badane obejmowało tylko zawartość alkoholu etylowego.

³⁸ Badaniami w grupie piwa objęto w 2018 roku 5 partii piw niepasteryzowanych i 1 partię piw pasteryzowanych.

³⁹ Badaniami fermentowanych napojów winiarskich objęto w 2018 r. 3 partie aromatyzowanych napojów winnych.

⁴⁰ Badaniem objęto: w 2017 r. 4 partie, w 2018 r. 13 partii.

⁴¹ Badaniem objęto w 2017 r. 2 partie wody kokosowej; w 2018 r. 2 partie napojów z nasionami bazylii.

⁴² Badaniem objęto w 2017 r. 2 partie herbaty.

⁴³ Badaniami w grupie wyrobów mlecznych objęto: w 2017 r. 2 partie masła, 1 partię kefirów, 1 partię jogurtów, 2 partie śmietanki, 3 partie serów twarogowych, 7 partii serów podpuszczkowych, 1 partię serka homogenizowanego; w 2018 r. 1 partię serów podpuszczkowych dojrzewających, 3 partie serów twarogowych, 4 serków homogenizowanych, 1 partię jogurtów, 2 partie śmietany, 1 partię masła.

⁴⁴ Badaniami w grupie wyrobów garmażeryjnych objęto: w 2017 r. 2 partie pierogów z mięsem, 7 partii z nadzieniem innym, 1 partię naleśników z serem; w 2018 r. 1 partię pierogów z nadzieniem mięsnym, 5 partii pierogów z nadzieniem nie mięsnym, 1 partię klusek, 1 partię gołąbków, 1 partię pulpetów.

⁴⁵ Badaniem miódów objęto: w 2017 r. 1 partię miodu, w 2018 r. 1 partię miodu gryczanego.

⁴⁶ Liczba disatazowa określa tzw. aktywność enzymatyczną miodu a więc pośrednio zawartość żywych enzymów pochodzących głównie z organizmu pszczoł.

⁴⁷ Badaniem objęto w 2018 r. 1 partię cukru kokosowego.

⁴⁸ Badaniem objęto: w 2017 r. 1 partię oleju; w 2018 r. 1 partię oleju lnianego tłoczonego na zimno.

⁴⁹ Badaniem objęto: w 2017 r. 8 partii przypraw ziołowych, w 2018 r. 3 partie przypraw ziołowych jednoskładnikowych.

- w warzywach świeżych⁵⁰ tożsamość warzywa.

(akta kontroli str.244-261, 511-515)

Stwierdzone w kontrolowanych produktach nieprawidłowości dotyczyły m.in:

- obecności niedeklarowanego w składzie surowca kurzego⁵¹, indyczego⁵² lub wołowego⁵³, braku lub zbyt małego udziału w składzie przetworów wołowiny⁵⁴;
- zawyżonej zawartości wody w mięsie drobiowym⁵⁵;
- zawyżonej zawartości kwasów tłuszczowych nasyconych w mięsie wieprzowym⁵⁶;
- zaniżonej masy ryby niezgodnej z ilością zamieszczoną w oznakowaniu⁵⁷, zaniżonej masy ryby po odcieku⁵⁸, zawyżonej zawartości glazury ryby mrożonej w stosunku do deklaracji⁵⁹;
- obecności tuńczyka w strzępkach, zaniżonej zawartości kawałków tuńczyka⁶⁰;
- zaniżonej masy składników stałych produktu⁶¹, zaniżonej masy oliwek po odcieku⁶²;
- niższej zawartości cukru redukującego w likierze⁶³;
- zawyżonej zawartości popiołu w kaszy gryczanej⁶⁴ i zawyżonej wilgotności w kaszy gryczanej⁶⁵, niewłaściwego stopnia rozdrobnienia kaszy jęczmiennej⁶⁶;
- obecności osadu w sokach owocowych⁶⁷;
- obecność surowca zapleśniałego oraz o obcym zapachu⁶⁸;
- zawyżonej zawartości okruszków, przekroczona ilość zanieczyszczeń, nieswoisty zapach⁶⁹, obecność szkodników i ich pozostałości⁷⁰ w ryżu;
- obecności niedozwolonego pestycydu⁷¹;
- obecności fosforu dodanego⁷², obecności niedeklarowanego kwasu sorbowego i sorbinianów⁷³.

(akta kontroli str.244-261, 511-515)

2.2 Sprawozdania z realizacji kontroli (planowanych w układzie kwartalnym) sporządzano wyłącznie w postaci zbiorczych informacji z poszczególnych tematów kontroli⁷⁴. W przypadku kontroli prawidłowości klasyfikacji tusz wołowych

⁵⁰ Badaniem objęto w 2017 r. 1 partię korzenia pietruszki.

⁵¹ W dwóch partiach kielbasy homogenizowanej i średnio rozdrobnionej objętych badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym, w jednej partii kielbasy homogenizowanej objętej badaniem w 2018 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁵² W jednej partii kielbasy średnio rozdrobnionej objętej badaniem w 2018 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁵³ W jednej partii kielbasy średnio rozdrobnionej objętej badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁵⁴ W dwóch partiach kielbasy średnio rozdrobnionej objętych badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym, w jednej partii kielbasy średnio rozdrobnionej objętej badaniem w 2018 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁵⁵ W czterech partiach mięsa wieprzowego objętych badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁵⁶ W jednej partii mięsa wieprzowego mielonego objętej badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁵⁷ W jednej partii ryby świeżej objętej badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁵⁸ W dwóch partiach konserw rybnych objętych badaniem w 2017 r. podczas kontroli granicznych.

⁵⁹ W dwóch partiach ryby mrożonej objętej badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym

⁶⁰ W sześciu partiach konserw rybnych objętych badaniem w 2017 r. podczas kontroli granicznych.

⁶¹ W jednej partii przetworów rybnych (marynaty rybnej) objętej badaniem w 2018 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁶² W dwóch partiach warzyw w zalewie (oliwki) objętych badaniem.

⁶³ W jednej partii likieru objętej badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁶⁴ W jednej partii kaszy gryczanej objętej badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁶⁵ W jednej partii kaszy gryczanej objętej badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁶⁶ W jednej partii kaszy jęczmiennej objętej badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁶⁷ W dwóch partiach soków owocowych objętych badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁶⁸ W jednej partii cynamonu objętej badaniem w 2017 r. podczas kontroli granicznych.

⁶⁹ W dwóch partiach ryżu objętych badaniem w 2017 r. podczas kontroli granicznych.

⁷⁰ W trzech partiach ryżu objętych badaniem w 2017 r. podczas kontroli granicznych oraz w jednej partii ryżu objętej badaniem w 2018 r. podczas kontroli granicznej.

⁷¹ W jednej partii ekologicznej kawy rozpuszczalnej objętej badaniem w 2017 r. podczas kontroli granicznych.

⁷² W jednej partii kielbasy średnio rozdrobnionej objętej badaniem w 2018 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁷³ W trzech partiach pierogów ruskich i z serem oraz naleśników objętych badaniem w 2017 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym, w jednej partii przetworów mięsnych (wędzonka wieprzowa) objętych badaniem w 2018 r. w ramach badania na rynku wewnętrznym.

⁷⁴ WIJHARS nie był zobowiązany do sporządzania rocznych sprawozdań z realizacji planu kontroli.

i wieprzowych w województwie oraz kontroli wprowadzania do obrotu wołowiny pochodzącej z bydła w wieku do dwunastu miesięcy⁷⁵ prowadzono elektroniczne bazy danych⁷⁶ zawierające wszystkie informacje dotyczące kontroli. Liczba przeprowadzonych kontroli przyjmowana do budżetu w układzie zadaniowym⁷⁷ obejmowała zarówno kontrole ujęte w kwartalnych planach pracy jak też kontrole prowadzone np. na wniosek producentów. W 2017 r. zaplanowano ogółem 6 800 kontroli, zrealizowano 7 154 kontrole, w 2018 r. zaplanowano ogółem 7 000 kontroli a zrealizowano 7 944 kontrole.

(akta kontroli str.28-242, 298-301, 494-505)

2.3 W okresie 2017-2018 Pomorski Wojewódzki Inspektor wydał 19 świadectw jakości handlowej (15 w 2017 roku i 4 w 2018 roku). Badania laboratoryjne przeprowadzono w przypadku 4 artykułów w 2017 roku oraz 2 artykułów w 2018 roku. Badaniem objęto:

- ziarno pszenicy zwyczajnej na zawartość białka (badanie wykazało zaniżoną zawartość białka względem wartości deklarowanej, artykuł nie spełniał wymagań w zakresie jakości handlowej oraz wymagań deklarowanych przez producenta);
- sery podpuszczkowe na zawartość suchej masy całkowitej, zawartość tłuszczu, zawartość tłuszczu w suchej masie, zawartość soli, obecność tłuszczów obcych, oraz ocenę organoleptyczną. W przypadku jednego z dwóch artykułów badania wykazały niewłaściwe cechy organoleptyczne, jeden z dwóch artykułów nie spełniał wymagań w zakresie jakości handlowej oraz wymagań deklarowanych przez producenta;
- przetwory mięsne (kielbasa) na zawartość wody, soli kuchennej, tłuszczu wolnego, obecność specyficznego DNA dla danego rodzaju surowca mięsnego (drobiowego), obecność MOM, ocenę organoleptyczną, wymagania w zakresie jakości handlowej oraz wymagania deklarowane przez producenta;
- przetwory rybne mrożone na zawartość glazury oraz ocenę organoleptyczną. W przypadku jednego z dwóch artykułów badania wykazały niewłaściwe cechy organoleptyczne, produkt nie spełniał wymagań w zakresie jakości handlowej oraz wymagań deklarowanych przez producenta.

(akta kontroli str. 244-261)

2.4 W okresie 2017 – 2018 Wojewódzki Inspektor wydał 40 decyzji (w 2017 roku 16 decyzji, w 2018 roku 24 decyzje) zakazujących wprowadzania do obrotu artykułów rolno-spożywczych niespełniających wymagań w zakresie jakości handlowej w tym 36 decyzji (w 2017 roku 15 decyzji, w 2018 roku 21 decyzji) w ramach kontroli granicznych na podstawie art. 30 ust. 1⁷⁸ ustawy o JHARS oraz 4 decyzje (w 2017 roku 1 decyzja, w 2018 roku 3 decyzje) na rynku krajowym na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1⁷⁹ ustawy o jhars.

Stwierdzone w wyniku kontroli granicznych nieprawidłowości w oznakowaniu obejmowały m.in.:

⁷⁵ Sprawozdania powyższe sporządzano na formularzach: „Ubój w rzeźniach nadzorowanych” (formularz F-1/BKJ-07-IR-01 i F-1/BKJ-07-IR-02), „Ubój w pozostałych rzeźniach” (formularz F-2/BKJ-07-IR-01 i F-2/BKJ-07-IR-02), „Lista zakładów objętych kontrolą prawidłowości klasyfikacji tusz wołowych” (formularz F-3/BKJ-07-IR-01 i F-3/BKJ-07-IR-02), „Wyniki kontroli” (formularz F-6/BKJ-07-IR-01 i F-7/BKJ-07-IR-02) „Nadzór nad rzeczoznawcami ds. klasyfikacji tusz wołowych w systemie EUROP” (formularz F-7/BKJ-07-IR-01 i F-8/BKJ-07-IR-02), Wyniki kontroli” (formularz F-3/BKJ-07-IR-03), Wyniki kontroli prawidłowości raportowania cen (formularz F-3/BKJ-08-IR-01).

⁷⁶ Pliki w programie Excel.

⁷⁷ Według rocznego sprawozdania z wykonania wydatków budżetu państwa RB-BZ1.

⁷⁸ Zgodnie z art. 30 ust. 1 ustawy o jhars po przeprowadzeniu kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych przywożonych spoza państw członkowskich Unii Europejskiej oraz spoza państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (w tym kontroli granicznej tych artykułów), w przypadku stwierdzenia niewłaściwej jakości handlowej organ Inspekcji, w drodze decyzji, zakazuje wprowadzenia artykułu rolno-spożywczego do obrotu.

⁷⁹ Zgodnie z art. 29 ust 1 pkt 1 ustawy o jhars Wykonując zadania, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1 lit. a i e-i, wojewódzki inspektor, w drodze decyzji, może m.in. zakazać wprowadzania do obrotu artykułu rolno-spożywczego niespełniającego wymagań jakości handlowej lub wymagań w zakresie transportu lub składowania.

- sugerowanie ekologicznego pochodzenia wyrobu, podczas gdy brak było świadectwa potwierdzającego ten fakt, zastosowanie w oznakowaniu produktów konwencjonalnych informacji „Organic USDA” i „Organic”;
 - sugerowanie szczególnych właściwości produktu, w tym poprzez sformułowania: bez konserwantów, bez dodatku cukru, przypisywanie właściwości zapobiegania chorobom;
 - brak informacji o zawartości cukru i substancji słodzącej;
 - niewłaściwy sposób podania informacji o wartości odżywczej, brak w oznakowaniu suplementów diety informacji o kategorii substancji odżywczej charakteryzującej produkt;
 - umieszczenie oświadczeń żywieniowych bez podania zawartości poszczególnych składników pokarmowych;
 - brak zachowania kolejności malejącej w wykazie składników, poprzedzenie wykazu składników niewłaściwym sformułowaniem, brak podania procentowej zawartości składnika występującego w nazwie wyrobu;
 - braku zamieszczenia informacji „może mieć szkodliwy wpływ na aktywność i skupienie u dzieci” przed wykazanymi barwnikami;
 - brak podania informacji o warunkach przechowywania i użycia w języku polskim, zastosowanie w oznakowaniu w języku polskim zbyt małej czcionki;
 - brak imienia i nazwiska importera, brak zamieszczenia numeru jednostki certyfikującej produkt ekologiczny;
 - poprzedzenie daty minimalnej trwałości niewłaściwym sformułowaniem;
 - brak podania informacji o pasteryzacji produktu;
 - użycie niewłaściwego określenia funkcji technologicznej lub nazwy substancji dodatkowych, niewłaściwy sposób podania informacji o obecności przeciwutleniacza;
 - podanie nazwy witamina C, błędne określenie nazwy i funkcji technologicznej kwasu cytrynowego, błędne określenie nazwy i funkcji technologicznej stabilizatora - glaukofanu żelazawego, brak funkcji technologicznej dwóch składników wyrobów, użycie nieprecyzyjnej nazwy składnika - syrop kukurydziany zamiast glukozowo-fruktozowy, zamieszczenie nieprecyzyjnych nazw kategorii składników - barwnika i aromatu;
 - podanie w nazwie wyrobów sformułowań zarezerwowanych dla przetworów mlecznych (mleko, masło);
 - zastosowanie nazwy nektar, w produkcie który nie spełniał wymagań dla nektaru (dodatek pektyny), umieszczenie wizerunku owoców, podczas gdy do wytworzenia nie użyto soku i aromatu pochodzącego z danego owocu;
 - brak wykazania w składzie orzechów nerkowca;
 - brak masy netto produktu, nieprawidłowe oznaczenie ilości nominalnej produktu oraz zaniżona wielkość czcionki;
 - zamieszczenie w wykazie składników wody, której nie użyto do wytworzenia konserwy rybnej.
- Stwierdzone w ramach kontroli granicznych nieprawidłowości wykazane w wyniku badań laboratoryjnych obejmowały min.:
- obecność substancji słodzących niewykazanych w oznakowaniu, tj. acesulfamu K i aspartamu;
 - obecność tuńczyka w strzępkach, zawyżoną ilość płatków tuńczyka, zaniżoną zawartość tuńczyka w kawałkach;
 - zanieczyszczenie pozostałościami pestycydu o nazwie "pyroquilon" w produkcie ekologicznym;
 - wady dyskwalifikujące produkt, jako nadający się do spożycia (zapleśnienie i obcy zapach);

- nadmierną ilość frakcji części ziaren poniżej 1,4 mm (w partii ryżu);
- obecność szkodników lub martwych szkodników i ich pozostałości;
- obecność orzechów uszkodzonych przez szkodniki, oraz orzechów zjełczałych i zabrudzonych;
- obecność substancji konserwujących niedopuszczonych do produktów (dżemów); dodanie fig do dżemu - niedopuszczonych do stosowania w dżemach;
- zaniżoną masę ryby.

W ramach kontroli na rynku krajowym nieprawidłowości w oznakowaniu polegały m.in. na:

- podaniu nieprecyzyjnej nazwy środka spożywczego „wątróbka” z pominięciem określenia rybną lub dorszowa; braku w wykazie składników szczegółowej nazwy ryby, od której pozyskano wątróbkę.

Stwierdzone w wyniku badań laboratoryjnych nieprawidłowości obejmowały m.in:

- niewłaściwą jakość, niewłaściwe cechy organoleptyczne;
- niewłaściwy stopień rozdrobnienia nieodpowiadający wymaganiom specyfikacji wyrobu;
- obecność substancji konserwujących (kwas sorbowy i sorbiniany) niedopuszczalnych do stosowania w dżemach oraz marmoladach.

(akta kontroli str.: 494-505, 515-516)

Kontrola wykonania decyzji zakazujących wprowadzenia do obrotu artykułów rolno-spożywczych lub nakazujących poddanie artykułu określonym zabiegom, wydanych w następstwie kontroli u krajowego producenta, odbywała się poprzez przeprowadzenie kontroli sprawdzającej wykonanie decyzji lub opierała się na otrzymanych od producenta informacjach popartych załączonymi dowodami. Spośród objętych badaniem pięciu decyzji zakazujących wprowadzenia do obrotu artykułów rolno-spożywczych⁸⁰ trzy dotyczyły środków spożywczych pochodzących z importu, dwie producenta krajowego. W przypadku producenta krajowego, WIJHARS otrzymał potwierdzenie przekazania do utylizacji środków spożywczych⁸¹ objętych decyzją o zakazie wprowadzania do obrotu.

Z ogólnej liczby 27 wydanych w latach 2017-2018 decyzji nakazujących poddanie artykułów określonym zabiegom (w wyniku decyzji zakazujących wprowadzenia do obrotu artykułów rolno-spożywczych), podmioty zobowiązane nie wykonały trzech decyzji⁸². W przypadku dwóch z wymienionych decyzji⁸³, w których WIJHARS nakazywał zmianę oznakowania partii wyrobu w następstwie kontroli u krajowego producenta, strony poinformowały WIJHARS o przekazaniu zakwestionowanej partii towarów do utylizacji (do informacji załączone zostały dowody potwierdzające wykonanie tych zabiegów). W jednym przypadku⁸⁴, strona zobowiązana do wykonania decyzji zakazującej wprowadzenia do obrotu partii przetworów rybnych, powiadomiła WIJHARS o zamiarze poddania ww. partii utylizacji⁸⁵, wskazując jednocześnie, że o terminie tego zabiegu zawiadomi odrębnym pismem. Wobec dalszej bezczynności strony, Pomorski Wojewódzki Inspektor wezwał do przekazania wiarygodnych dowodów potwierdzających przeprowadzenie czynności wymienionych w piśmie. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych⁸⁶ sprawa nie została zakończona.

(dowód: akta kontroli str. 494-505)

⁸⁰ Nr KO.8230.134.2018 z dnia 10.05.2018 r., Nr KO.8230.133.2018 z dnia 10.05.2018 r., Nr KO.8231.5335.2018 z dnia 10.10.2018 r., Nr KO.8231.6189.2017 z dnia 17.01.2018 r., Nr KO.8231.2013.2018 z dnia 30.04.2018 r.

⁸¹ Protokół zniszczenia z dnia 28.06.2018 r. oraz faktura za odbiór odpadów z dnia 11.07.2018 r. – dotyczący produktów zakwestionowanych w decyzji Nr KO.8230.134.2018 z dnia 10.05.2018 r., i decyzji Nr KO.8230.133.2018 z dnia 10.05.2018 r.

⁸² Decyzje: KO.8230.429.2017 z dnia 14.07.2017 r., KO.8230.222.2018 z dnia 04.07.2018 r., oraz Decyzja KO.8230.164.2018 z dnia 15.06.2018 r.

⁸³ Decyzja KO.8230.429.2017 z dnia 14.07.2017 r. oraz decyzja KO.8230.222.2018 z dnia 04.07.2018 r.

⁸⁴ Decyzja KO.8230.164.2018 z dnia 15.06.2018 r.

⁸⁵ Pismo z dnia 18.10.2018 r.

⁸⁶ Do dnia 9.04.2019 r.

Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że w celu zapobieżenia ponownemu zgłoszeniu do kontroli granicznej w innym województwie towaru objętego decyzją o zakazie wprowadzenia do obrotu, przesyłane są powiadomienia do innych WIJHARS. W okresie objętym badaniem nie stosowano egzekucji administracyjnej obowiązków (o charakterze niepieniężnym) w przypadku niewykonania decyzji⁸⁷.

W kwestii podawania do publicznej informacji decyzji zakazujących wprowadzanie do obrotu artykułów rolno-spożywczych niespełniających wymagań w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że zgodnie z art. 29 ust. 5 ustawy o JHARS upublicznieniu podlegają informacje zawarte w decyzjach wydanych na podstawie art. 29 ust. 1, dotyczące zafalszowania artykułów rolno-spożywczych. Informacje te udostępniane były na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat JHARS⁸⁸ w zakładce „Zafalszowane artykuły rolno-spożywcze”.

(akta kontroli str.244-261)

2.5 W okresie 2017 – 2018 wydano łącznie 62 decyzje na kwotę 259,4 tys. zł wymierzające kary pieniężne za wprowadzanie do obrotu artykułów rolno-spożywczych nieodpowiadających jakości handlowej określonej w przepisach o jakości handlowej lub deklarowanej przez producenta w oznakowaniu tych artykułów⁸⁹ oraz za wprowadzanie do obrotu artykułów rolno-spożywczych zafalszowanych⁹⁰.

W roku 2017 wydano 28 decyzji na kwotę 130,3 tys. zł, w tym 16 decyzji na kwotę 36,0 tys. zł w związku z art. 40a ust. 1 pkt. 3 ustawy o jhars oraz 12 decyzji na kwotę 94,3 tys. zł w związku z art. 40a ust. 1 pkt 4 ustawy o jhars. W roku 2018 wydano 34 decyzje na kwotę 129,1 tys. zł, w tym 17 decyzji na kwotę 41,9 tys. zł w związku z art. 40a ust. 1 pkt. 3 ustawy o jhars oraz 17 decyzji na kwotę 87,2 tys. zł w związku z art. 40a ust. 1 pkt 4 ustawy o jhars.

(akta kontroli str. 244-261, 263)

2.6 Działania kontrolne w zakresie weryfikacji zjawiska „podwójnej jakości”⁹¹ były zapoczątkowane w okresie od IV kwartału 2017 r.⁹². W programach kontroli przewidzianych do realizacji w 2018 r. zjawisko „podwójnej jakości” zostało zapisane jako stały element kontroli planowych. W wyniku 14 kontroli planowych przeprowadzonych w IV kwartale 2017 r. oraz 78 kontroli przeprowadzonych w 2018 w kontrolowanych podmiotach nie stwierdzono funkcjonowania podwójnych standardów jakości.

WIJHARS nie współpracował z organami innych inspekcji w celu wyeliminowania tego zjawiska.

(akta kontroli str. 244-261)

2.7 Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że analizy dotyczące strat poniesionych przez gospodarstwa domowe oraz zagrożeń wynikających ze spożywania zafalszowanej żywności nie należą do kompetencji ustawowych Inspekcji JHARS, dlatego też w związku z brakiem kompetencji ustawowych,

⁸⁷ Ustawa o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych nie przewiduje sankcji za niewykonanie decyzji administracyjnych, wydanych na podstawie art. 29 ust. 1 i art. 30 ust. 1 ustawy o jhars. W przypadku uchylania się strony od obowiązku wykonania decyzji zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2018 r., poz. 1314, ze zm.). Szczegółowe wytyczne w zakresie egzekucji obowiązków o charakterze niepieniężnym określała Instrukcja BOL-01-IR-03 w sprawie zasad i trybu postępowania wojewódzkich inspektoratów JHARS na podstawie przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, wydanie: 3 z 9.12.2009 r.

⁸⁸ www.ijhar-s.gov.pl

⁸⁹ Na podstawie art. 40a ust. 1 pkt 3 ustawy o jhars.

⁹⁰ Na podstawie art. 40a ust. 1 pkt 4 ustawy o jhars.

⁹¹ Działania dotyczące „podwójnej jakości” prowadzono w oparciu o wytyczne w pismach Głównego Inspektora JHARS: pismo nr GI-BKJ-403-19/17 z dnia 09.10.2017 r. oraz pismo nr GI-BKJ-403-19/17 z dnia 27.10.2017 r.

⁹² Pismo Głównego Inspektora JHARS, z dnia 9.10.2017 r., znak: GI-BKJ-403-19/17 wprowadzające szczegółowe wytyczne dotyczące sprawdzania zjawiska „podwójnej jakości”.

a w konsekwencji wiedzy merytorycznej w zakresie definiowania strat i zagrożeń występujących w gospodarstwach domowych, WIJHARS nie prowadził takich działań.

(akta kontroli str.244-261)

2.8 Współpraca z IH odbywała się na zasadzie przekazywania informacji o wynikach przeprowadzonych kontroli (w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości). W roku 2017 WIJHARS przekazał organom IH⁹³ informacje dotyczące oceny jakości handlowej środków spożywczych w obrocie detalicznym uzyskane w wyniku 24 kontroli. W roku 2018 przekazano organom IH⁹⁴ informacje uzyskane w wyniku 12 kontroli.

Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że informacje przekazywane przez IH były jednym z kryteriów typowania zakładów do kontroli podczas realizacji kontroli planowych, a także podczas kontroli doraźnych realizowanych w ramach posiadanych możliwości organizacyjnych i finansowych.

W latach 2017 – 2018 WIJHARS nie prowadził wspólnych kontroli z IH⁹⁵.

(akta kontroli str. 192-242, 244-261)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2017-2018 WIJHARS zrealizował przyjętą w budżecie zadaniowym ogólną liczbę kontroli w wymiarze wyższym niż planowano odpowiednio o 354 kontrole w 2017 r. i 944 kontrole w 2018 r. Liczba kontroli w zakresie jakości handlowej wzrosła z 7 089 w 2017 r. do 7 897 w 2018 r. Liczba próbek pobranych przez WIJHARS w ramach kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (poddanych badaniom organoleptycznym oraz fizykochemicznym) wzrosła ze 175 w 2017 r. do 217 w 2018 r. W okresie objętym kontrolą Pomorski Wojewódzki Inspektor wydał 40 decyzji zakazujących wprowadzania do obrotu oraz 62 decyzje na kwotę 259,4 tys. zł wymierzające kary pieniężne za wprowadzanie do obrotu artykułów rolno-spożywczych nieodpowiadających jakości handlowej. W ramach współpracy z IH, obejmującej wymianę informacji, WIJHARS przekazał w okresie 2017-2018 odpowiednio 24 i 12 informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach w ramach kontroli artykułów rolno-spożywczych.

OBSZAR

3. Skuteczność systemu bezpieczeństwa i jakości żywności

Opis stanu
faktycznego

3.1 WIJHARS w latach 2017-2018 nie prowadził bazy danych na temat przypadków fałszowania żywności. Prowadzono rejestr decyzji administracyjnych wydanych m.in. na podstawie art. 40a ust. 1 pkt 4 ustawy o jhars, tj. wymierzających karę pieniężną za wprowadzenie do obrotu produktów zafałszowanych. Do Głównego Inspektoratu JHARS w Warszawie przekazywano kopie wszystkich prawomocnych decyzji wydanych na podstawie art. 40a ust. 1 pkt 4 ustawy o jhars, w celu ich

⁹³ Inspekcja Handlowa w: Gdańsku, Lublinie, Warszawie, Katowicach, Krakowie, Opolu, Olsztynie, Łodzi, Poznaniu, Bydgoszczy.

⁹⁴ Inspekcja Handlowa w: Gdańsku, Lublinie, Szczecinie, Wrocławiu, Legnicy, Bydgoszczy, Łomży, Katowicach, Krakowie.

⁹⁵ Porozumienie z dnia 30.04.2003 r. zawarte z Pomorskim Wojewódzkim Inspektorem obejmowało koordynowanie działalności kontrolnej dotyczącej jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych poprzez uzgadnianie ramowych planów kontroli oraz przekazywanie wyników kontroli.

upublicznienia. Decyzje były publikowane na stronie GIJHARS⁹⁶ w zakładce „Zafalszowane artykuły rolno-spożywcze”.

(akta kontroli str. 242-261, 302-343)

3.2 Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że analizy w zakresie ryzyka zafalszowania artykułów rolno-spożywczych przeprowadzono w oparciu o Zintegrowany System Informatyczny, biorąc pod uwagę m.in: rodzaj produkowanego przez dany podmiot asortymentu (w odniesieniu do założeń programu kontroli), wielkość podmiotu i termin prowadzonych w nim poprzednich kontroli, nieprawidłowości stwierdzone w danym podmiocie w trakcie poprzednich kontroli, informacje o nieprawidłowościach przekazane przez inne jednostki kontrolne bądź skargi i wnioski konsumenckie. Ponadto, WIJHARS prowadził rejestry zawierające zestawienie kontroli wynikowych, rejestry informacji o nieprawidłowościach nadesłanych przez inne inspekcje, rejestry skarg i wniosków konsumenckich, którymi posługiwano się przy typowaniu zakładów do kontroli.

(akta kontroli str. 247-248)

3.3 Pomorski Wojewódzki Inspektor w latach 2017-2018 nie nakładał kar pieniężnych na przedsiębiorców posiadających wyodrębnione części (filia, punkt, jednostka, przedstawicielstwo, sekcja itp.) w różnych województwach.

(akta kontroli str. 494-505)

3.4 W okresie 2017-2018 WIJHARS przeprowadził ogółem 24 kontrole w podmiotach zajmujących się obrotem hurtowym artykułami rolno-spożywczymi, w tym: 14 kontroli w 2017 r. (świeże owoce i warzywa – 4, jaja – 5, bakalie – 2, przetwory zbożowe – 2, przyprawy – 1) i 10 kontroli w 2018 r. (świeże owoce i warzywa – 5, wino – 1, jaja – 4).

W kwestii podejmowania kontroli w podmiotach prowadzących hurtownie artykułów rolno-spożywczych, w których prowadzona jest sprzedaż detaliczna, Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o jhars, do zadań Inspekcji należy nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych, a w szczególności kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie, w tym wywożonych za granicę, natomiast nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych w obrocie detalicznym, w myśl art. 17 ust. 3 ustawy o jhars sprawuje Inspekcja Handlowa. Zgodnie z art. 3 pkt 4 ustawy o jhars, obrót odnosi się do czynności „wprowadzania na rynek”⁹⁷. Według art. 3 pkt 7 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 „handel detaliczny” oznacza obsługę i/lub przetwarzanie żywności i jej przechowywanie w punkcie sprzedaży lub w punkcie dostaw dla konsumenta finalnego⁹⁸.

Zdaniem Pomorskiego Wojewódzkiego Inspektora mając na uwadze cytowane definicje, kontrolami WIJHARS mogą być objęte podmioty prowadzące hurtownie artykułów rolno-spożywczych, w których prowadzona jest także sprzedaż detaliczna.

Weryfikacja podmiotów do objęcia kontrolą prowadzona była w oparciu o ewidencję zgłoszeń działalności w zakresie produkcji, składowania, konfekcjonowania i obrotu artykułami rolno-spożywczymi, prowadzoną przez Wydział Nadzoru WIJHARS, oraz dostępne rejestry (Krajowy Rejestr Sądowy oraz Centralna Ewidencja i Informacja

⁹⁶ www.ijhars.gov.pl

⁹⁷ W rozumieniu art. 3 pkt 8 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności, obrót (wprowadzanie na rynek) – oznacza posiadanie żywności lub pasz w celu sprzedaży, z uwzględnieniem oferowania do sprzedaży lub innej formy dysponowania, bezpłatnego lub nie oraz sprzedaż, dystrybucję i inne formy dysponowania (Dz. Urz. UE L 31 z 01.02.2002, str. 1, ze zm.).

⁹⁸ Określenie to obejmuje terminale dystrybucyjne, działalność cateringową, stołówki zakładowe, catering instytucjonalny, restauracje i podobne działania związane z usługami żywnościowymi, sklepy, centra dystrybucji w supermarketach i hurtownie.

o Działalności Gospodarczej).

(akta kontroli str. 242-261)

3.5 Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 6 ustawy o JHARS do zadań Inspekcji należy udzielanie informacji i szkolenie w zakresie przepisów i wymagań dotyczących jakości handlowej lub ustalania klas jakości handlowej oraz metod i badań artykułów rolno-spożywczych.

Działalność informacyjna WIJHARS prowadzona była m.in. poprzez: publikację wyników kontroli żywności oraz udostępnianie i aktualizację informacji dla przedsiębiorców na stronie internetowej WIJHARS⁹⁹; publikacje w mediach¹⁰⁰; udział pracowników w konferencjach/seminariach naukowych oraz szkoleniach.

WIJHARS zorganizował w 2017 r. szkolenia dla rzeczoznawców pobierających próbki artykułów rolno-spożywczych: zbóż, nasion strączkowych i ich przetworów oraz nasion roślin oleistych. Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że miernikiem skuteczności tego rodzaju szkoleń jest odsetek osób uzyskujących pozytywne wyniki z egzaminu na rzeczoznawców. W omawianym szkoleniu wszyscy uczestnicy szkolenia zdali egzamin na rzeczoznawcę, w związku z powyższym nie podejmowano działań zmierzających do modyfikacji programu szkolenia.

(akta kontroli str. 344-345, 192-215, 217-242, 494-505)

3.6 Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że na poziomie wojewódzkim nie współpracowano pomiędzy inspekcjami w celu wyeliminowania przypadków „podwójnej jakości produktów” na rynku polskim. Koordynatorem działań w tym zakresie jest Główny Inspektor JHARS.

W październiku 2017 r. Główny Inspektor JHARS wystosował do Wojewódzkich Inspektorów dwa pisma dot. weryfikowania zjawiska „podwójnej jakości produktów”¹⁰¹, m.in. rozszerzył trzy prowadzone przez WIJHARS kontrole na wszystkie grupy towarowe żywności. Zgodnie z Rocznym ramowym planem kontroli JHARS na 2018 r. zjawisko „podwójnej jakości”¹⁰² żywności stało się elementem kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

(akta kontroli str. 344-345, 542-556)

3.7 Pomorski Wojewódzki Inspektor zawarł porozumienia o współpracy z następującymi instytucjami:

- Pomorskim Wojewódzkim Inspektorem Inspekcji Handlowej¹⁰³;
- Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym¹⁰⁴;
- Pomorskim Wojewódzkim Inspektorem Transportu Drogowego¹⁰⁵;
- Granicznym Lekarzem Weterynarii w Gdańsku¹⁰⁶;
- Granicznym Lekarzem Weterynarii w Gdyni¹⁰⁷.

W okresie 2017-2018 nie wprowadzono odstępstw od podpisanych porozumień.

(akta kontroli str. 494-505)

⁹⁹ www.wijhars.gdansk.pl

¹⁰⁰ W 2018 r. Telewizja Polska TVP 3 wyemitowała w ramach cyklicznego programu „Polska Morska” reportaż o działalności WIJHARS (zadania kontrolne realizowane na rynku krajowym oraz na przejściach granicznych w portach morskich). Ponadto, w związku ze złożonymi zapytaniami przez portal internetowy „Gdansktown”, przygotowany został materiał informacyjny na temat wymagań prawnych w zakresie znakowania produktów rybnych wprowadzanych na rynek.

¹⁰¹ Pismo nr GI-BKJ-403-19/17 z dnia 09.10.2017 r. oraz pismo nr GI-BKJ-403-19/17 z dnia 27.10.2017 r.

¹⁰² Sprawdzenie, czy producenci oferują konsumentom na wspólnym rynku UE produkty tej samej marki i w takim samym opakowaniu, ale różniące się innymi cechami jakościowymi.

¹⁰³ Porozumienie z dnia 30.04.2003 r.

¹⁰⁴ Porozumienie z dnia 22.04.2009 r.

¹⁰⁵ Porozumienie z dnia 04.10.2016 r.

¹⁰⁶ Porozumienie z dnia 01.12.2009 r.

¹⁰⁷ Porozumienie z dnia 15.03.2017 r.

3.8 Za pośrednictwem Głównego Inspektoratu JHARS, WIJHARS otrzymał w latach 2017-2018 cztery powiadomienia (3 w 2017 r. i 1 w 2018 r.) z systemu AAC dotyczące artykułów rolno-spożywczych pochodzenia polskiego, zakwestionowanych przez służby kontrolne innych państw członkowskich UE (Węgry, Szwecja, Czechy, Słowacja). W związku z otrzymanymi powiadomieniami przeprowadzono w badanym okresie kontrole w pięciu podmiotach gospodarczych, wprowadzających do obrotu kwestionowane artykuły (w dwóch przypadkach konserwy rybne, w dwóch przypadkach jaja, w jednym przypadku ryż). W wyniku kontroli stwierdzono m.in. że:

- zakwestionowane konserwy rybne nie zostały zanieczyszczone niedeklarowanym w oznaczeniu gatunkiem ryby;
- w dwóch przypadkach fałszowano daty minimalnej trwałości w oznakowaniu wysyłanych jaj;
- wprowadzone do obrotu przetwory rybne marynowane nie posiadają zaniżonej (względem deklaracji w oznakowaniu) zawartości ryby;
- brak w podmiocie kontrolowanym zapasów zakwestionowanej partii ryżu, podmiot kontrolowany udokumentował wykonanie badań własnych i zleconych w zakresie jakości handlowej próbek ryżu oraz w fazie bezpośrednio poprzedzającej wprowadzenie tego ryżu do obrotu potwierdzające właściwą jakość organoleptyczną i fizykochemiczną ryżu¹⁰⁸.

W związku z ustaleniami kontroli dot. fałszowania dat minimalnej trwałości w oznakowaniu jaj WIJHARS wymierzył dwóm przedsiębiorcom kary pieniężne oraz skierował do właściwej Prokuratury Rejonowej zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa poświadczania nieprawdy w dokumentach.

O ustaleniach ww. kontroli poinformowano Główny Inspektorat JHARS, który jest odpowiedzialny za przesyłanie informacji do zgłaszających Punktów Kontaktowych Państw Członkowskich UE. W Głównym Inspektoracie JHARS działa Punkt Kontaktowy ds. oszustw związanych z żywnością, który odpowiada za koordynację działań związanych z oszustwami żywnościowymi w Polsce i stanowi organ łącznikowy krajowych służb kontrolnych z Komisją Europejską w powyższym zakresie.

(akta kontroli str. 494-505)

3.9 W 2017 i 2018 r. nie odnotowano wpływu żadnej skargi dotyczącej działalności WIJHARS lub jej pracowników. Wpływające od konsumentów informacje dot. niewłaściwej jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych rejestrowano jako wnioski konsumenckie¹⁰⁹ – w powyższym okresie WIJHARS otrzymał 27 tego typu wniosków. W 2017 r. zarejestrowano siedem wniosków, w tym dwa przekazano według właściwości miejscowej i rzeczowej do innych organów kontrolnych, pięć wniosków zarejestrowano do załatwienia bezpośrednio. W przypadku pięciu wniosków załatwionych bezpośrednio trzy uznano za zasadne a dwa jako bezzasadne. W 2018 r. zarejestrowano 20 wniosków, w tym osiem przekazano według właściwości miejscowej i rzeczowej do innych organów kontrolnych, dwanaście wniosków zarejestrowano do załatwienia bezpośrednio, w tym siedem załatwiono a pięć pozostało do załatwienia w 2019 r. W przypadku siedmiu wniosków załatwionych bezpośrednio dwa uznano za zasadne a pięć jako bezzasadne. Badaniem objęto dziesięć wybranych losowo wniosków dotyczących niewłaściwej jakości: przetworu mięsnego, pierogów (w dwóch wnioskach), grzybów

¹⁰⁸ WIJHARS wskazał, że nie można wykluczyć, że pogorszenie jakości zakwestionowanej partii ryżu nastąpiło w wyniku wadliwego sposobu transportu i/lub przechowywania na obszarze kraju przekazującego zgłoszenie.

¹⁰⁹ Zgodnie z Instrukcją BKW-01-IR-01 (wydanie 4 do 6) GIJHARS, za wniosek należy uznać każdą informację, która służy poprawnemu i skutecznemu wykonywaniu zadań przez IJHARS; wnioskiem jest między innymi informacja od konsumenta, organizacji lub przedsiębiorcy dotycząca jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz kwestii związanych z innymi produktami podlegającymi kontroli lub nadzorowanym przez organy IJHARS.

suszonych i przetworów grzybów, pieczywa, warzyw i owoców, konserw rybnych (w dwóch wnioskach), ryb glazurowanych. Jeden wniosek dotyczył niewłaściwych wyników badań laboratoryjnych ryb glazurowanych. Z dziesięciu objętych badaniem wniosków pięć zostało przez WIJHARS przekazane do innej instytucji (Powiatowego Lekarza Weterynarii¹¹⁰, GIJHARS, Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku), w przypadku czterech wniosków przeprowadzono kontrolę u producenta, w przypadku jednego wniosku kontrolę zaplanowano na I kwartał 2019 r.

Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że w celu ograniczenia liczby wniosków WIJHARS typując podmioty do kontroli uwzględniał m.in.: podmioty, które nie były dotychczas kontrolowane, przedsiębiorstwa, w których stwierdzono nieprawidłowości w przedmiotowym zakresie podczas wcześniejszych kontroli IJHARS, w tym kontroli związanych z rozpatrywaniem wniosków, informacje pokontrolne przekazywane do WIJHARS przez Inspekcję Handlową, Inspekcję Sanitarną i Inspekcję Weterynaryjną dotyczące przedsiębiorców, w stosunku do których ww. instytucje wykazały nieprawidłowości.

(akta kontroli str.207, 214, 230-231, 241)

3.10 W WIJHARS ustalono mierniki stopnia realizacji zadań obejmujących całość działalności kontrolnej WIJHARS¹¹¹ jako: mierniki realizacji celów procesu na potrzeby funkcjonującego w WIJHARS Systemu Zarządzania Jakością¹¹² oraz mierniki osiągnięcia wyznaczonych celów ustalone dla budżetu zadaniowego.

Miernik stopnia realizacji celów procesu w latach 2017-2018 zostały zrealizowane następująco:

- odsetek liczby uchylonych i umorzonych decyzji przez Głównego Inspektora JHARS¹¹³ w stosunku do liczby wydanych decyzji przez Pomorskiego Wojewódzkiego Inspektora (na dzień 31 grudnia). Ustalona wartość docelowa (nie więcej niż 5%/rok) została osiągnięta w 2017 i 2018 roku¹¹⁴;
- odsetek liczby zaleceń pokontrolnych wykonanych w całości w terminie w odniesieniu do liczby wszystkich zaleceń pokontrolnych, które powinny być zrealizowane w danym roku kontrolnym. Ustalona wartość docelowa (co najmniej 86%/rok) została osiągnięta w 2017 i 2018 roku¹¹⁵.
- odsetek liczby skontrolowanych podmiotów w stosunku do liczby podmiotów (z uwzględnieniem ewentualnych odstępstw) ujętych w programach kontroli (miernik ustalony od 2018 r.). Ustalona wartość docelowa 100% nie została osiągnięta, skontrolowano 89 podmiotów z 92 ujętych w programach kontroli, tj. 96,73%.
- odsetek liczby pobranych próbek (z uwzględnieniem ewentualnych odstępstw) w stosunku do liczby próbek ujętych w programach kontroli. Ustalona wartość docelowa 100% nie została osiągnięta, pobrano 149 próbek z 151 ujętych w programach kontroli.

W sprawozdaniu lidera procesu – Kierownika Wydziału Kontroli podano m.in.: że niepełna realizacja planu kontroli (przetworów rybnych¹¹⁶) w zakresie liczby podmiotów (skontrolowano 10 z 15 podmiotów) oraz liczby próbek (pobrano 26 z 30)

¹¹⁰ Dwa wnioski przekazano do Powiatowego Lekarza Weterynarii w Gdyni, jeden do Powiatowego Lekarza Weterynarii w Starogardzie Gdańskim.

¹¹¹ Żaden z mierników nie ograniczał się do realizacji zadań/celów związanych wyłącznie z bezpieczeństwem żywności.

¹¹² Mierniki stopnia realizacji celów procesu ujęte w karcie procesu: Kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji, wydanie: 8 z dnia 29.11.2018 r. (wcześniejsze wydania tej karty procesu nie obejmowały ww. mierników).

¹¹³ Z wyłączeniem decyzji uchylonych na podstawie art. 40a ust. 5c ustawy o jhars.

¹¹⁴ Wartość wskaźnika wyniosła w 2017 r. 3,9% (tj. 3 decyzje z 77), w 2018 roku 0,96% (tj. 1 decyzja z 104).

¹¹⁵ Wartość osiągnięta wyniosła w 2017 roku 92,86% (tj. 26 wykonanych zaleceń z 28), w 2018 roku 96,77% (tj. 30 wykonanych zaleceń z 31).

¹¹⁶ Program kontroli GI-BKJ-403-3/18.

związana była m.in. z długotrwałą kontrolą NIK¹¹⁷, wymagającą zaangażowania inspektorów do realizacji zadań zleconych przez NIK, obciążeniem dodatkowymi zadaniami wynikającymi ze zleconych przez GIJHARS kontroli doraźnych. Jako przyczynę niepełnej realizacji planu podano także realizację kontroli świeżych owoców i warzyw wycofywanych z rynku w ramach mechanizmu „Dalsze tymczasowe nadzwyczajne wsparcie producentów owoców i warzyw”, uruchomionego w związku z rosyjskim embargiem.

Mierniki osiągnięcia wyznaczonych celów w budżecie zadaniowym (na rok 2017 i na rok 2018) określono jako:

- liczba przeprowadzonych kontroli (w 2017 r. z 6 800 planowanych zrealizowano 7 154 kontrole, w 2018 r. z planowanych 7 000 zrealizowano 7 944¹¹⁸kontrole);
- stosunek liczby kontroli, w których stwierdzono nieprawidłowości do liczby przeprowadzonych kontroli (%) (w 2017 r. planowano wskaźnik na poziomie 2,3% osiągnięto 0,84%, w 2018 r. planowano wskaźnik na poziomie 0,86% osiągnięto 1,13%);
- procentowy udział zakwestionowanych artykułów rolno-spożywczych wprowadzonych do obrotu w stosunku do ogółem skontrolowanych (w 2017 r. planowano wskaźnik na poziomie 1,75% osiągnięto 1,01%, w 2018 r. planowano wskaźnik na poziomie 1,11% osiągnięto 1,13%).

(akta kontroli str. 494-505, 620-641, 802)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym badaniem do WIJHARS nie wpływały skargi związane z działalnością jednostki. Objęte badaniem wnioski konsumenckie, wskazujące na nieodpowiednią jakość handlową artykułów rolno-spożywczych, zostały rozpatrzone rzetelnie i zgodnie z właściwością. WIJHARS prowadził działalność informacyjną m.in. poprzez: publikacje wyników kontroli żywności na stronie internetowej, udostępnianie i aktualizację informacji dla przedsiębiorców, publikacje w mediach oraz udział pracowników w konferencjach i seminariach naukowych. Prowadzono szkolenia dla rzeczoznawców pobierających próbki artykułów rolno-spożywczych.

Decyzje dotyczące zafalszowań artykułów rolno-spożywczych wydane na podstawie art. 29 ust. 1 oraz art. 40a ust. 1 pkt 4 ustawy o jhars publikowano na stronie Głównego Inspektoratu JHARS. W związku z otrzymanymi w systemie AAC powiadomieniami przeprowadzono kontrole w pięciu podmiotach gospodarczych, wprowadzających do obrotu kwestionowane artykuły. Mierniki stopnia realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem żywności zostały ustalone, nie w pełni zrealizowano zadania objęte pomiarem od 2018 r., tj. liczbę kontrolowanych podmiotów oraz liczbę pobranych próbek ujętych w programach kontroli. Niższy stopień realizacji zadań był wynikiem dodatkowych zadań realizowanych przez WIJHARS.

¹¹⁷ Kontrolę prowadzono w II kwartale 2018 r.

¹¹⁸ Dane obejmują wszystkie kontrole realizowane przez WIJHARS, w tym związane z innymi produktami (np. nawozy).

4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności

Opis stanu faktycznego

4.1 W 2017 r. pracownicy WIJHARS uczestniczyli w 4 konferencjach organizowanych przez Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (dalej: PODR), dedykowanych rolnikom zamierzającym wprowadzać do obrotu żywność w ramach rolniczego handlu detalicznego, w trakcie których wygłosili wykłady na temat wymagań dotyczących znakowania środków spożywczych.

W 2018 r. pracownicy WIJHARS uczestniczyli m.in. w konferencjach¹¹⁹, podczas których przedstawili prezentacje na temat:

- Jakość handlowa artykułów rolno-spożywczych – najczęstsze błędy stwierdzane podczas kontroli WIJHARS, płynące z wyników badań laboratoryjnych i kontroli oznakowania;
- Znakowanie żywności wprowadzanej do obrotu oraz nadzór IJHARS nad jakością handlową żywności w rolniczym handlu detalicznym;
- Wymagania dotyczące znakowania tradycyjnych wyrobów spożywczych (roślinnych i zwierzęcych).

W 2018 r. Telewizja Polska TVP 3 wyemitowała w ramach cyklicznego programu „Polska Morska” reportaż o działalności WIJHARS (zadania kontrolne realizowane na rynku krajowym oraz na przejściach granicznych w portach morskich). W związku ze złożonymi zapytaniami przez portal internetowy „Gdansktown”, przygotowano materiał informacyjny na temat wymagań prawnych w zakresie znakowania produktów rybnych wprowadzanych na rynek.

Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że WIJHARS nie był organizatorem wymienionych wyżej konferencji, dlatego też nie inicjował i nie prowadził działań mających na celu ocenę tych przedsięwzięć pod względem informacyjno-edukacyjnym. WIJHARS nie prowadzi szkoleń w pełnej formie, pracownicy uczestniczą w szkoleniach/konferencjach prowadzonych przez inne instytucje (np. PODR, Urząd Marszałkowski i inni), jako wykładowcy, prelegenci.

Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła także, że na stronie Głównego Inspektoratu JHARS¹²⁰ udostępnione są różnego typu raporty (np. dotyczący rolnictwa ekologicznego, działalności Inspekcji), przewodniki (np. dotyczący rozporządzenia 1169/2011, Rolniczego Handlu Detalicznego, dotyczący alergenów) oraz Biuletyn Inspekcji JHARS „Wiedza i Jakość”.

(akta kontroli str. 494-505)

4.2 Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że WIJHARS nie podejmował współpracy z ruchami konsumenckimi i przedsiębiorcami, ponieważ nie wynika to z zadań ustawowych IJHARS. W ramach czynności kontrolnych jak i prowadzonych postępowań administracyjnych nie korzystano z opinii/sugestii organizacji konsumenckich.

(akta kontroli str. 494-505)

4.3 Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że WIJHARS nie podejmował działań nakierowanych na ograniczanie presji marketingowej produktów niezalecanych do nadmiernego spożycia, kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży, gdyż nie

¹¹⁹ W 2018 roku pracownicy WIJHARS uczestniczyli m.in. w: V Konferencji Naukowo Technicznej – „Bezpieczny Produkt Spożywczy” (organizator BMP Sp. z o.o. Sp. k. Racibórz), Konferencji „Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie na obszarach wiejskich” (organizator PODR w Lubaniu), Konferencji dla podmiotów zrzeszonych w ramach Sieci Dziedzictwo Kulinarnie – Pomorskie (organizator Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego).

¹²⁰ www.ijhars.gov.pl

posiada w tym zakresie ustawowych kompetencji. Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła także, że w ramach posiadanych kompetencji, inspektorzy Wydziału Kontroli WIJHARS dokonują m.in. sprawdzenia prawdziwości i rzetelności informacji przekazywanych konsumentowi końcowemu, zawartych w oznakowaniu artykułów rolno-spożywczych, np. takich jak: „wysoka zawartość kofeiny”; „nie zaleca się stosowania u dzieci, kobiet w ciąży i kobiet karmiących piersią”, nazwa lub nr E barwnika(ów), „może mieć szkodliwy wpływ na aktywność i skupienie uwagi u dzieci”.

(akta kontroli str. 494-505)

4.4 W latach 2017-2018 WIJHARS nie występował do innych instytucji o udzielenie pomocy merytorycznej w toku prowadzonych kontroli, jak również nie udzielał takiej pomocy innym instytucjom.

(akta kontroli str. 494-505)

4.5 Pomorski Wojewódzki Inspektor wyjaśniła, że WIJHARS nie podejmował współpracy z Centrum Wiedzy na temat Zafałszowań i Jakości Żywności KE (JRC). Statut WIJHARS, nie nakłada na komórki organizacyjne wchodzące w skład Inspektoratu zadań z zakresu współpracy z organizacjami międzynarodowymi zajmującymi się jakością handlową artykułów rolno-spożywczych. Z JRC współpracuje Główny Inspektorat JHARS. Zgodnie z § 4 pkt 5 zarządzenia Nr 60 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 lipca 2009 r. w sprawie nadania statutu Głównemu Inspektoratowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych¹²¹ zadania w zakresie współpracy z organizacjami międzynarodowymi realizuje Biuro Współpracy Międzynarodowej GIJHARS. W szczególności do zadań Biura należy prowadzenie spraw z zakresu współpracy międzynarodowej z właściwymi organizacjami międzynarodowymi, w tym prowadzenie Punktu Kontaktowego Komisji Kodeksu Żywnościowego FAO¹²²/WHO¹²³ dla Polski oraz współpracy z organami Unii Europejskiej, instytucjami państw członkowskich Unii Europejskiej i państwami trzecimi.

(akta kontroli str. 494-505)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

WIJHARS nie był organizatorem szkoleń lub konferencji, jednakże pracownicy uczestniczyli w szkoleniach, konferencjach i seminariach naukowych prowadzonych przez inne instytucje (PODR, Urząd Marszałkowski i inni) jako wykładowcy i prelegenci. Tematyka prezentacji przedstawianych przez pracowników WIJHARS obejmowała m.in.: zagadnienia jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, w tym najczęstsze błędy stwierdzane podczas kontroli WIJHARS, płynące z wyników badań laboratoryjnych i kontroli oznakowania; znakowanie żywności wprowadzanej do obrotu, nadzór IJHARS nad jakością handlową żywności w rolniczym handlu detalicznym; wymagania dotyczące znakowania tradycyjnych wyrobów spożywczych (roślinnych i zwierzęcych). WIJHARS nie podejmował działań nakierowanych na ograniczanie presji marketingowej produktów niezalecanych do nadmiernego spożycia, kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży, jednakże przedmiotem sprawdzenia prawdziwości i rzetelności informacji przekazywanych konsumentowi końcowemu, zawartych w oznakowaniu artykułów rolno-spożywczych były takie deklaracje producentów jak: „wysoka

¹²¹ Dz. Urz. MRiRW Nr 18, poz. 62.

¹²² Food and Agriculture Organization - Organizacja ds. Wyżywienia i Rolnictwa.

¹²³ World Health Organization - Światowa Organizacja Zdrowia.

zawartość kofeiny”; „nie zaleca się stosowania u dzieci, kobiet w ciąży i kobiet karmiących piersią”, „może mieć szkodliwy wpływ na aktywność i skupienie uwagi u dzieci”.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Gdańsk, 11 kwietnia 2019 r.

Kontroler
Katarzyna Juchniewicz
Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku
Dyrektor

.....
podpis

.....
podpis